

PERSONALIA

SVEIKINAME ELENA VALIULYTĘ

Šių metų birželio 25 dieną savo septyniasdešimtąjį gimtadienį atšventė žinoma lietuvių kalbininkė Elena Valiulytė. Ji gimė Kuktiškėse, Utenos apskrityje. Kuktiškėse baigusi progimnaziją, toliau mokėsi Utenos vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1953 metais. Tais pačiais metais įstojo į Vilniaus universiteto Istorijos ir filologijos fakultetą, kur studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, parašė diplominį darbą apie gimtąją Kuktiškių tarmę. Baigusi universitetą, metus laiko dirbo Pabradės rajono Juodenėnų septynmetės mokyklos mokytoja, kol ją, kaip gabią kalbininkę, Kazys Ulvydas pakvietė dirbti į Lietuvių kalbos ir literatūros institutą. Institute Elena Valiulytė dirbo 1960 metais susikūrusiame Dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos skyriuje, iš kurio vėliau išaugo Gramatikos skyrius.

Gramatikos darbui Elena Valiulytė atidavė aktyviausius savo gyvenimo metus. Profesorius Juozas Balčikonio vadovaujama 1966 metais apgynė humanitarinių mokslų daktaro disertaciją „Galininko prielinksnių reikšmės ir vartojimas dabartinėje lietuvių kalboje“. Akademinei tritomei *Lietuvių kalbos gramatikai* ji yra parašiusi šiuos skyrius: prielinksnio, veiksmažodinių, daiktavardinių, skaitvardinių, prieveiksminių junginių ir papildinio. Ji yra trijų skyriuje parašytų *Dabartinės lietuvių kalbos gramatikų* bendraautorė, parašė joms prielinksnio, jungtuko ir prijungiamųjų žodžių junginių skyrius.

Išleido dvi monografijas – *Vietų nusakome įvairiai* (1995) ir *Dabartinės lietuvių kalbos sintaksiniai sinonimai* (1998), paskelbė nemažą straipsnių *Lietuvių kalbotyros klausimuose* (vėliau – *Acta Linguistica Lithuanica*), *Kalbos kultūroje* ir kituose leidiniuose. Mokslinėje spaudoje Elena Valiulytė bendradarbiauja ir dabar. Parengė spaudai savo mokytojo Kazio Ulvydo mokslinių darbų rinktinę *Lietuvių kalbos prieveiksmai* (2000), kurioje paskelbti visi jo darbai apie prieveiksnius.

Nors Institute dabar jau oficialiai nebedirba, Elena lankosi Gramatikos skyriuje kiekvieną savaitę vykstančiuose *Naujosios lietuvių kalbos gramatikos* koncepcijos svarstymų seminaruose, mielai bendrauja su jaunesniaisiais kolegomis.

Linkime Jubilatei – visados geranoriškai nusiteikusiai, draugiškai, atidžiai, išmincingai ir mielai kolegei – daug energijos, sveikatos, geros nuotaikos ir ilgų metų.

ELENOS VALIULYTĖS BIBLIOGRAFIJA

MONOGRAFIJOS

1. *Vietą nusakome įvairiai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1995.
2. *Dabartinės lietuvių kalbos sintaksiniai sinonimai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1998.

GRAMATIKOS

1. *Lietuvių kalbos gramatika*. T. 2 (prielinksnis), red. K. Ulvydas, Vilnius: Mintis, 1971.
2. *Lietuvių kalbos gramatika*. T. 3 (veiksmažodiniai žodžių junginiai, daiktavardiniai, skaitvardiniai, prieveiksminiai žodžių junginiai, papildinys), red. K. Ulvydas, Vilnius: Mokslo, 1976.
3. *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika* (prielinksnis, jungtukas; prijungiamasis ryšys (žodžių junginiai)), red. V. Ambrazas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla: I leid. – 1994; II leid. – 1996; III leid. 1997.
4. *Lithuanian grammar* (prielinksnis, jungtukas, žodžių junginiai), ed. V. Ambrazas, Vilnius: Baltos lankos, 1997.
5. *Грамматика литовского языка* (prielinksnis, jungtukas, žodžių junginiai), ред. В. Амбразас, Вильнюс: Мокслас, 1985.

STRAIPSNIAI

1. Prielinksnio *pro* reikšmės ir vartojimas dabartinėje lietuvių kalboje. *Kalbos kultūra* 5, 1963, 52–62.
2. Prielinksnio *apie* reikšmės ir vartojimas dabartinėje lietuvių literatūrinėje kalboje. *MA darbai*, serija A 1(16), 1964, 243–252.
3. Prielinksnio *į* reikšmės ir vartojimas dabartinėje lietuvių kalboje. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 7, 1964, 97–117.
4. Prielinksnio *pagal* ir *palei* reikšmės ir vartojimas dabartinėje kalboje. *Kalbos kultūra* 7, 1964, 37–44.
5. Prielinksnio vartojimas lyginimo santykiams reikšti. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 9, 1967, 85–95.
6. Kiekybės santykių reiškimas prielinksniais. *Kalbos kultūra* 12, 1967, 13–19.
7. *Apie, prie progos* ir *prie gerų (geriausių) norų*. *Kalbos kultūra* 14, 1968, 35–36.
8. Prielinksnio *prieš* (*priešais*) vartojimas dabartinėje lietuvių kalboje. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 11, 1969, 59–68.
9. Dėl pasakymo *mokytis pas ką nors*. *Kalbos kultūra* 16, 1969, 25–26.
10. *Vardan ko*. *Kalbos kultūra* 19, 1970, 38–39.
11. Iš kanceliarinės kalbos taisyminių (kartu su V. Vaitkevičiūte). *Kalbos kultūra* 19, 1970, 3–9.
12. *Joja (su) žirgu* ir *joja ant žirgo*. *Kalbos kultūra* 22, 1972, 12–13.

13. Kilmininko su prielinksniu *be* reikšmės. *Kalbos kultūra* 23, 1972, 47–50.
14. Iš sintaksinės sinonimikos. Galininkas su *apie*, *aplink* – kilmininkas su *ant*. *Kalbos kultūra* 24, 1973, 21–23.
15. Iš sintaksinės sinonimikos. Galininkas su *per* – kilmininkas su *ant*. *Kalbos kultūra* 26, 1974, 15–16.
16. Iš sintaksinės sinonimikos (*autis*, *avėti...* ką ir (su) kuo). *Kalbos kultūra* 27, 1974, 21–26.
17. Žodžių junginiai su prielinksniu *per*. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 15, 1974, 91–106.
18. Veiksmažodiniai priežasties junginiai su prielinksniu *per* ir jų sinonimai lietuvių literatūrinėje kalboje. *MA darbai*, serija A 4(61), 1977, 155–165.
19. Veiksmažodžio *pykti* bei jo sinonimų junginiai su prielinksniais *dėl* ir *už*. *Kalbos kultūra* 35, 1978, 26–30.
20. *Kaltinti už ką, dėl ko, kuo*. *Kalbos kultūra* 36, 1979, 32–37.
21. Prielinksnio *po* su galininku konstrukcija ir jos sinonimai. *Kalbos kultūra* 41, 1981, 21–40.
22. Akademinė „Lietuvių kalbos gramatika“. *Kalbos kultūra* 43, 1982, 20–26.
23. Kodėl tik *stažuoti*? *Kalbos kultūra* 49, 1985, 63.
24. Priežasties prielinksnių sistema lietuvių kalboje. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 25, 1986, 97–156.
25. Iš galininko ir įnagininko sinonimikos (*linguoti galvą / galva*). *Kalbos kultūra* 52, 1987, 31–41.
26. Siekimo kilmininkas ir jo sinonimai. *Kalbos kultūra* 54, 1988, 30–36.
27. Vietininko ir prielinksnio *į* su galininku sinoniminė vartosena. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 28, 1989, 172–200.
28. *Krante* ir *ant kranto*. *Kalbos kultūra* 56, 1989, 40–43.
29. Instrumento raiška dabartinėje lietuvių kalboje. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 29, 1991, 148–159.
30. Iš sintaksinės sinonimikos (galininkas / įnagininkas). *Lituanistica* 4(12), 1992, 50–55.
31. Iš sintaksinės sinonimikos (kilmininkas / už su kilmininku). *Kalbos kultūra* 63, 1992, 37–41.
32. Ypatingesnės prielinksnio *prie* konstrukcijų reikšmės. *Kalbos kultūra* 66, 1994, 35–47.
33. Slinkties kelio reikšmės bei jų raiška. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 33, 1995, 143–168.
34. Sintaksinė laiko raiška. *Lituanistica* 2(22), 1995, 68–81.
35. Ar galima *atsiminti*, *užmiršti apie ką*? *Kalbos kultūra* 67, 1995, 56–62.
36. Lietuvių kalbos leksiniai ir sintaksiniai sinonimai. *Lituanistica* 3(27), 1996, 27–43.
37. Petro Būtėno šimtosios gimimo metinės. *Gimtoji kalba* 6, 1996, 21–22.
38. *Tris kartus per dieną* ar *dienoje*? *Kalbos kultūra* 69, 1997, 38–39.
39. Funkcinė lietuvių kalbos gramatika [rec.] A. Valeckienė. *Funkcinė lietuvių kalbos gramatika*. *Kalbos kultūra* 71, 1998, 107–110.

40. Expressing cause by means of prepositions in modern Lithuanian. *Lituanus* 45 (1), Chicago, 1999, 49–65.
41. Dėl vieno modelio sakinių su prielinksniu iš. *Kalbos kultūra* 72, 1999, 56–61.
42. Kazio Ulvydo darbai ir nuopelnai kalbos mokslui (kartu su V. Ambrazu). *Kalbos kultūra* 73, 2000, 3–12.
43. Lietuvių kalbos tikslo konstrukcijos su slinkties veiksmažodžiais. *Acta Linguistica Lithuanica* 44, 2001, 201–225.
44. Neigiamųjų žodžių vartoseną lietuvių kalboje. *Gimtoji kalba* 6, 2001, 5–8.
45. Atsakymai į klausimus:
 Kuo pakeisti prieveiksmių vidiniai? *Kalbos kultūra* 12, 1967, 45–46.
 Kalbėti per radiją ar kalbėti pro radiją? *Kalbos kultūra* 12, 1967, 65–66.
 Kuo pakeisti: *aš šiandien ne formoje*? *Kalbos kultūra* 21, 1971, 90.
 Lakūnas lėktuvą *tupdo* ar *sodina*? *Kalbos kultūra* 21, 1971, 90.
 Kaip pataisyti: *auksiniai oranžinė spalva*? *Kalbos kultūra* 35, 1978, 58.
 Kuo pakeisti *Jį pažemino pareigose*? *Kalbos kultūra* 53, 1987, 44.
Mokesčiai į biudžetą ar *mokesčiai biudžetui*? *Gimtoji kalba* 12, 1993, 10.
 Ar gerai *viršenybė ko prieš ką*? *Gimtoji kalba* 12, 1995, 10.
 Ar taisyklingi klausimai: *kaip toli? kaip ilgai*? *Gimtoji kalba* 7, 1997, 13.

KITI DARBAI

1. „Kalbos kultūros“ 11–20 sąsiuvinų rodyklės. *Kalbos kultūra* 20, 1971, 41–112.
2. „Kalbos kultūros“ 21–30 sąsiuvinų rodyklės (kartu su J. Karaciejumi, N. Sližiene). *Kalbos kultūra* 30, 1976, 26–122.
3. Puoselėtojas (Kaziui Ulvydui – 80). *Literatūra ir menas*, 1990 08 18.
4. Lietuvių kalbos gramatikos. *Gimtas žodis* 9, 1993.
5. Dalyviai – lietuvių kalbos puošmena [rec.] A. Klimas. *Lietuvių kalbos dalyvių vartoseną* (Vilnius, 1993, 86 p.). *Gimtas žodis* 2, 1995, 27–32.
6. Kalbininkas Kazys Ulvydas (kartu su V. Ambrazu). K. Ulvydas. *Lietuvių kalbos prieveiksmiai*, 2000, IX–XXXIII.
7. Prieveiksmių rodyklė (kartu su Ž. Mockevičiūte). K. Ulvydas. *Lietuvių kalbos prieveiksmiai*, Vilnius, 2000, 388–429.
8. Straipsniai enciklopedijoms (prielinksnis, žodžių junginiai). *MLTE* 2, 1968; 3, 1971; *LTE* 9, 1982; 12, 1984.

DISERTACIJŲ RECENZIJOS (NESPAUSDINTOS)

1. J. Kareckaitė. *Vienarūšės sakinio dalys dabartinėje lietuvių literatūrinėje kalboje*. Vilniaus pedagoginis institutas, 1967.

2. P. Bikulčienė. *Lietuvių kalbos skatinamoji intonacija*. Vilniaus pedagoginis institutas, 1976.
3. S. Kļaviņa. *Latvių kalbos funkcinį stilių sugretinimas*. Vilniaus universitetas, 1979.
4. V. Vitkauskienė. *Substantyviniai žodžių junginiai su priklausoma bendratimi lietuvių kalboje*. Vilniaus universitetas, 1983.
5. A. Drukteinis. *Objektiniai santykiai ir jų raiškos būdai dabartinėje lietuvių kalboje*. Klaipėdos universitetas, 1986.
6. L. Jaramaitytė. *Sujungiamosios konstrukcijos dabartinėje lietuvių literatūrinėje kalboje*. Vilniaus universitetas, 1987.
7. A. Janulienė. *Lyginimo raiška dabartinėje lietuvių literatūrinėje kalboje*. Vilniaus universitetas, 1988.
8. Parašyta 15 kitų (diplominių, bakalauro, magistro darbų) recenzijų.